

Załącznik do Uchwały Nr XXXIX/195/10
RADY GMINY LIPNO
z dnia 28.10.2010r.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 - 2013

LIPNO 2010

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	6
2.1. Lokalizacja	6
2.2. Infrastruktura społeczna - diagnoza stanu obecnego.....	7
2.2.1. Charakterystyka ludności Gminy Lipno	7
2.2.2. Rynek pracy	13
2.2.3. Poziom wykształcenia ludności	15
2.2.4. Placówki użyteczności publicznej, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	17
2.2.5. Pomoc społeczna	22
2.3. Analiza SWOT	24
2.4. Problemy społeczne gminy	27
3. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I EFEKTY PROGRAMU.....	30
3.1. Cele programu	30
3.2. Efekty Programu.....	31
3.3. Kierunki działań	32
4. METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU.....	33
5. REALIZATORZY PROGRAMU.....	37
6. BENEFICJENCI PROGRAMU - ODBIORCY PROGRAMU	37
7. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ	38
8. FINANSOWANIE PROGRAMU	38
9. MONITORING I EWALUACJA.....	39
10. SPIS TABEL.....	41
11. SPIS WYKRESÓW.....	41
12. SPIS RYSUNKÓW	41

1.WSTĘP

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 wskazuje na problemy związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych i grup społecznych na terenie gminy wiejskiej Lipno oraz wyznacza kierunki działań mających na celu poprawę sytuacji w tym zakresie. Ponadto dokument ten określa mechanizmy wzmacniające efektywność zaplanowanych zmian w sferze społecznej niniejszej jednostki samorządu terytorialnego.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 skierowany jest do osób borykających się problemami społecznymi oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach niniejszego dokumentu przewidziano szereg metod prac wykorzystywanych do realizacji zamierzonych zadań, m.in. środowiskowej pracy socjalnej, instrumentów aktywnej integracji oraz działań o charakterze środowiskowym.

Głównym celem Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, które zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej oznacza brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich.

Założeniem niniejszego Programu jest poprawa warunków i jakości życia oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy wiejskiej Lipno ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych i członków społeczności lokalnych.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 opiera się na następujących założeniach:

- otwartość instytucji publicznych na potrzeby środowiska lokalnego,
- współpraca instytucji, organizacji i służb, zawieranie partnerstw,
- angażowanie lokalnej społeczności,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- podejmowanie działań zintegrowanych, wielokierunkowych.

Tak więc założeniem niniejszego Programu jest pobudzenie i zaanimowanie społeczności lokalnych przy wykorzystaniu zasobów, środków finansowych, możliwości i uprawnień mieszkańców, członków społeczności lokalnych, grup społecznych, instytucji, organizacji

społecznych i podmiotów z terenu gminy wiejskiej Lipno, dzięki którym możliwa będzie minimalizacja niesprzyjających życiu mieszkańców niniejszej jednostki samorządu terytorialnego problemów i stworzenie możliwości rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Dokument ten stanowi uzupełnienie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Lipno w latach 2007 - 2013*.

Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w ogólnopolskich dokumentach strategicznych, takich jak:

- Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007 – 2015;
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski;
- Narodowa Strategia Rozwoju na lata 2007 – 2013;
- Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013;
- Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009-2013;
- Narodowa Strategia Spójności;
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013.

W dokumentach tych zakłada się realizację działań służących rozwojowi społeczno – gospodarczemu kraju, a co za tym idzie – podniesienie poziomu jakości życia obywateli. Ważnym elementem w tym zakresie jest budowanie zintegrowanych społeczności, w których każda osoba i rodzina będzie mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, a w trudnych sytuacjach uzyskiwać niezbędną pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty samorządowej oraz działających w jej ramach instytucji i organizacji. Podkreśla się także znaczenie kapitału ludzkiego, czyli zasobu wiedzy, umiejętności i potencjału jaki tkwi w każdym człowieku. Kluczowym wyzwaniem również wymienianym w niniejszych dokumentach jest *przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu*, które oznacza brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych oraz rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, w szczególności dla ubogich. Wykluczenie społeczne oznacza wyłączenie z życia społecznego. Zjawisko to zagraża wielu osobom czy grupom, w tym: długotrwale bezrobotnym, matkom samotnie wychowującym dzieci, niepełnosprawnym, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo oraz wychowujących się poza rodziną, bezdomnym oraz uzależnionym.

W związku z powyższym konieczne jest zwiększenie aktywności osób wykluczonych, włączenie ich w proces naprawczy oraz integrację z lokalnym społeczeństwem, w którym toczy się ich życie. Pomocny w tym zakresie jest Program Aktywności Lokalnej, który zakłada wspólne działania lokalnych podmiotów na rzecz uaktywnienia i pobudzenia

potencjału grup oraz społeczności lokalnych, a także włączanie ich w życie społeczne. Przedsięwzięcia w tym zakresie będą ukierunkowane na organizowanie społeczności lokalnych poprzez edukację społeczną, inicjowanie grup samopomocowych, zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych inicjatywach, promowanie działań wolontarystycznych, udostępnianie informacji o dostępnych usługach, a także budowanie pozytywnych związków między członkami społeczności.

Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 jest także niezbędnym dokumentem do realizacji projektów systemowych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII - „*Promocja Integracji Społecznej*”.

Niniejszy Program obejmuje obszar gminy wiejskiej Lipno, w zaplanowanych w jego ramach działaniach uczestniczyć będą mieszkańcy, grupy społeczne, instytucje, organizacje i inne podmioty z terenu niniejszej jednostki samorządu terytorialnego.

W niniejszym Programie uwzględniono działania animacyjne, profilaktyczne, osłonowe, aktywizujące i zapobiegające powstawaniu sytuacji, w których znajdują się osoby, rodziny, grupy społeczne, społeczności lokalne, zagrożone ryzykiem wykluczenia społecznego. Dokument ten określa między innymi: cele programu, kierunki działań, odbiorców, realizatorów, finansowanie, możliwe do osiągnięcia efekty oraz przeprowadzanie monitoringu i ewaluacji.

Skuteczność zaplanowanych działań w Programie Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 zależy będzie między innymi od ścisłej współpracy społeczności lokalnej, instytucji, organizacji, podmiotów oraz środków finansowych, które zostaną przeznaczone na ich urzeczywistnienie.

Podsumowując, niniejszy Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 jest propozycją animacyjnych, zintegrowanych i planowanych kierunków działań w odniesieniu do członków społeczności lokalnych, grup społecznych, który przeciwdziała różnym problemom oraz rozwiązuje te już istniejące.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. Lokalizacja

Gmina wiejska Lipno usytuowana jest w środkowo – wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego, zajmując centralną część powiatu lipnowskiego.

Rysunek 1. Położenie Gminy Lipno na tle województwa kujawsko – pomorskiego oraz powiatu lipnowskiego

Źródło: <http://www.lipno.nowoczesnagmina.pl/>

Niniejsza jednostka samorządu terytorialnego graniczy z 7 gminami oraz 1 miastem:

- od północy z gminą Kikół i Chrostkowo,
- od wschodu z gminą Skepe i Wielgie,
- od południa z gminą Fabianki,
- z zachodu z gminą Czernikowo i Bobrowniki.

Gmina Lipno składa się z 36 sołectw, do których należą: Barany, Białowieżyn, Biskupin, Brzeźno, Chlebowo, Chodorążek, Głodowo, Rumunki Głodowskie, Huta Głodowska, Grabiny, Ignackowo, Jankowo, Jastrzębie, Karnkowo, Rumunki Karnkowskie, Kolankowo, Kłokock, Komorowo, Krzyżówki, Lipno I, Lipno II, Łochocin, Maliszewo, Okrag, Ostrowite, Ostrowitko, Ośmiałowo, Piątki, Popowo, Radomice, Tomaszewo, Trzebiegoszcz, Wichowo, Wierzbick, Zbytkowo i Złotopole.

Rysunek 2. Sołectwa należące do Gminy Lipno

Źródło: <http://www.lipno.nowoczesnagmina.pl/>

Wiodącą funkcją opisywanej jednostki samorządu terytorialnego jest rolnictwo. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego na analizowanym areale kształtuje się na poziomie 8,30 ha. Podstawowymi uprawami rolnymi Gminy Lipno są: żyto, pszenica, rzepak, ziemniaki, buraki cukrowe.

2.2. Infrastruktura społeczna - diagnoza stanu obecnego

Wskaźniki demograficzne mają zasadniczy wpływ na jakość życia, szanse rozwojowe i tempo wzrostu poziomu życia gminy. Takie parametry jak: wykształcenie mieszkańców, gęstość zaludnienia, dodatni poziom przyrostu naturalnego, dodatnie saldo migracji, zachowanie równowagi pomiędzy płciami, właściwe proporcje pomiędzy grupami ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym decydują o przyszłości analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

2.2.1. Charakterystyka ludności Gminy Lipno

Gminę Lipno zamieszkuje 11 444 osób (2009 r.), z czego 50,69% stanowią kobiety, natomiast pozostałe 49,59% mężczyźni. Gęstość zaludnienia na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego wynosi 54,57 os./km².

W badanym okresie liczba ludności gminy wiejskiej Lipno ulega wahaniom. Na przełomie roku 2003 i 2004 spadła ona o 0,66%, z kolei na przełomie lat 2004 i 2005 obiecująco

wzrosła o 1,29%, by znów w roku 2006 spaść o 0,58%. Natomiast w latach 2007 – 2009 nastąpił korzystny wzrost liczebności lokalnej populacji o 0,8%. Zjawisko to znajduje wierne odzwierciedlenie w liczebności kobiet i mężczyzn Gminy Lipno w badanym okresie. W roku 2009 w porównaniu z rokiem 2004 (rok największego spadku liczby ludności Gminy Lipno), liczba kobiet wzrosła o 2,38%, natomiast mężczyzn o 2,25%.

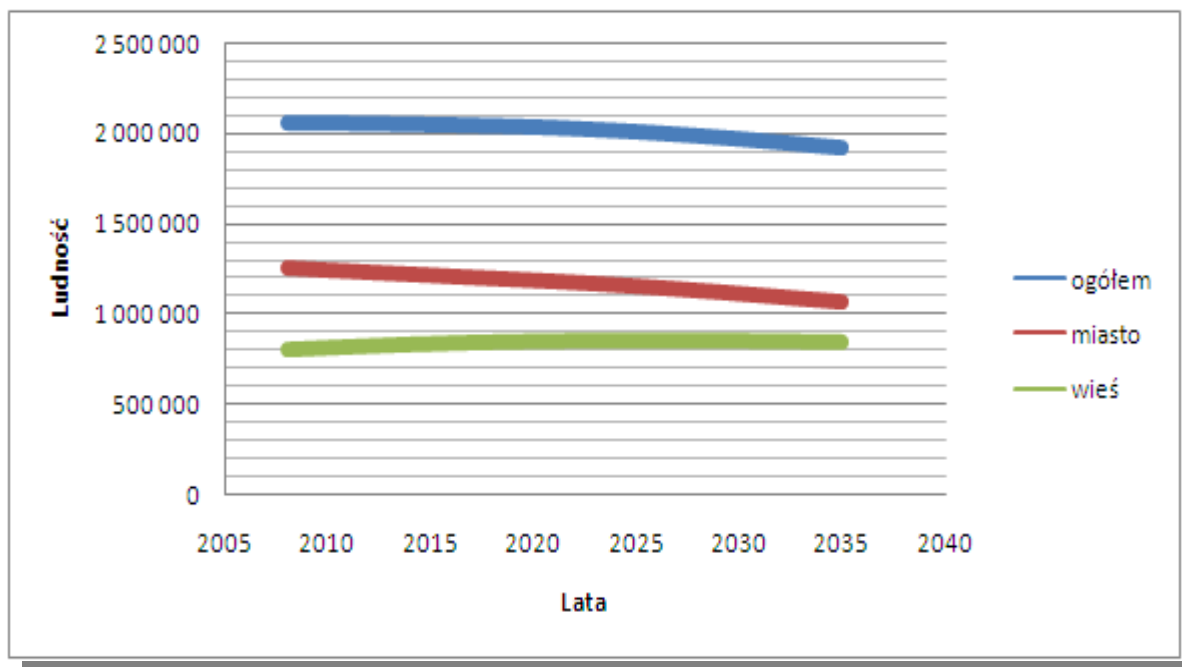
Tabela 1. Liczba ludności na terenie Gminy Lipno w latach 2003 - 2009

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci								
ogółem	osoba	11 259	11 185	11 329	11 263	11 353	11 392	11 444
mężczyźni	osoba	5 571	5 519	5 590	5 543	5 625	5 619	5 643
kobiety	osoba	5 688	5 666	5 739	5 720	5 728	5 773	5 801

Źródło: Dane GUS

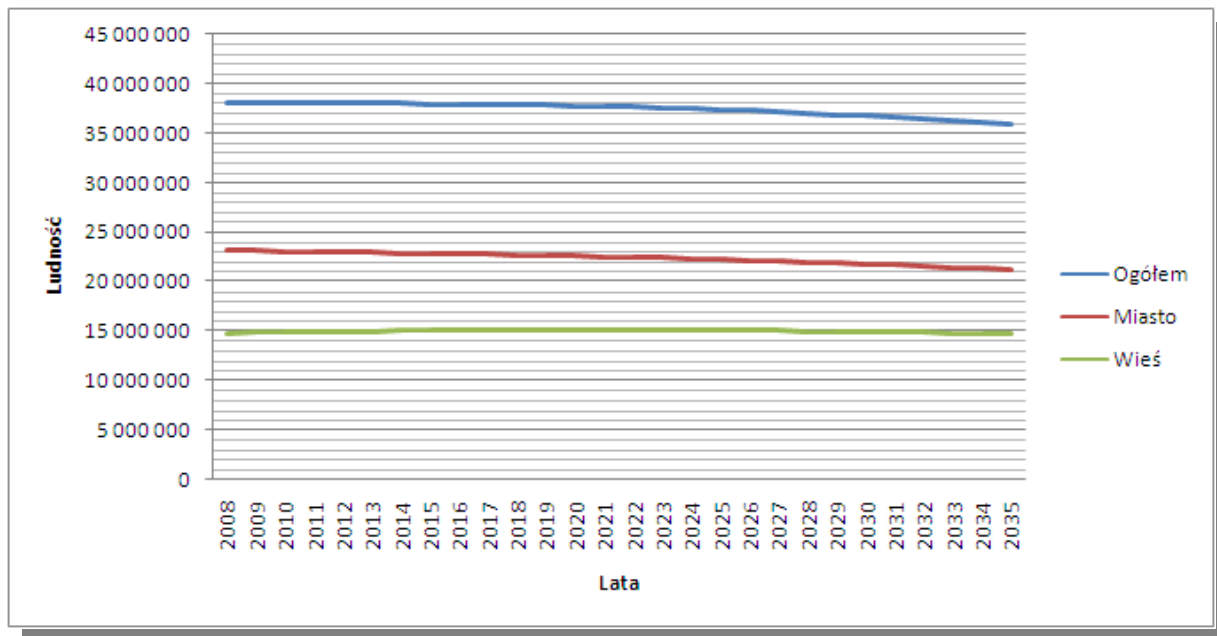
Sytuacja demograficzna opisywanej gminy korzystnie kształtuje się na tle województwa kujawsko – pomorskiego oraz całego kraju, gdzie w latach 2003 – 2008 odnotowywano systematyczny spadek liczby ludności, zarówno kobiet jak i mężczyzn. Zgodnie z prognozami GUS-u dla województwa kujawsko – pomorskiego oraz Polski, ta niekorzystna tendencja utrzyma się do 2035.

Wykres 1. Prognoza liczby ludności na lata 2008 – 2035 dla województwa kujawsko - pomorskiego

Źródło: Dane GUS

Wykres 2. Prognoza liczby ludności na lata 2008 – 2035 dla Polski

Źródło: Dane GUS

Przewiduje się, że ta niepokojąco kształtująca się prognoza ludności kraju oraz województwa kujawsko – pomorskiego, nie znajdzie odzwierciedlenia w populacji Gminy Lipno. Odnotowany w ostatnich latach na opisywanym areale wzrost liczby ludności jest spowodowany przede wszystkim dodatnim przyrostem naturalnym, ale również tendencją osiedlania się mieszkańców pobliskich miast na terenach wiejskich, w tym przede wszystkim sąsiedniego miasta Lipno oraz pobliskiego ośrodka ekonomiczno – gospodarczego, jakim jest miasto Włocławek. Ze względu na bezpośrednie graniczenie z miastem Lipno (centrum administracyjno – gospodarcze gminy miejskiej i wiejskiej Lipno), niewielką odległość od Włocławka (25 km) oraz walory przestrzenno – infrastrukturalne, gmina wiejska Lipno staje się swoistą „sypialnią” dla pracowników Włocławka oraz miasta Lipno.

Opracowane przez GUS prognozy ludności dla Włocławka zakładają utrwalenie tendencji spadkowej lokalnej populacji do roku 2030, w którym liczba ludności zmniejszy się o ok. 17%, a więc spadnie poniżej 100 tys. osób. Niekorzystne prognozy demograficzne dla niniejszego miasta związane są głównie z procesem dezurbanizacji oraz przenoszeniem się lepiej sytuowanych mieszkańców do gmin i miast ościennych, m. in. gminy wiejskiej Lipno. W związku z powyższym w najbliższych latach przewiduje się systematyczny wzrost liczby ludności gminy wiejskiej Lipno, będący przede wszystkim skutkiem dodatniego przyrostu naturalnego, ale również osiedlania się na terenie opisywanego arealu mieszkańców Włocławka oraz Lipna.

Tabela 2. Poziom przyrostu naturalnego na terenie Gminy Lipno w latach 2003-2009

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Urodzenia żywe								
ogółem	osoba	131	107	139	136	173	153	0
mężczyźni	osoba	67	42	75	68	92	74	0
kobiety	osoba	64	65	64	68	81	79	0
Zgony ogółem								
ogółem	osoba	112	114	112	110	107	107	110
mężczyźni	osoba	60	57	60	66	54	59	62
kobiety	osoba	52	57	52	44	53	48	48
Zgony niemowląt								
ogółem	osoba	1	0	0	1	0	1	1
mężczyźni	osoba	0	0	0	1	0	1	1
kobiety	osoba	1	0	0	0	0	0	0
Przyrost naturalny								
ogółem	osoba	19	-7	27	26	66	46	b.d.
mężczyźni	osoba	7	-15	15	2	38	15	b.d.
kobiety	osoba	12	8	12	24	28	31	b.d.

Źródło: Dane GUS

Jedną z korzystnych tendencji zaobserwowanych na terenie gminy wiejskiej Lipno jest niewątpliwie dodatni przyrost naturalny, który w badanym okresie (pomijając rok 2004) przyjmuje wartości dodatnie. Na koniec 2008 roku odnotowano wzrost w porównaniu z rokiem 2003 o 142,11%. Dodatnia wartość przyrostu naturalnego świadczy o przewadze liczby urodzeń żywych nad liczbą zgonów w danym roku kalendarzowym, co znajduje potwierdzenie w danych zawartych w tabeli 2.

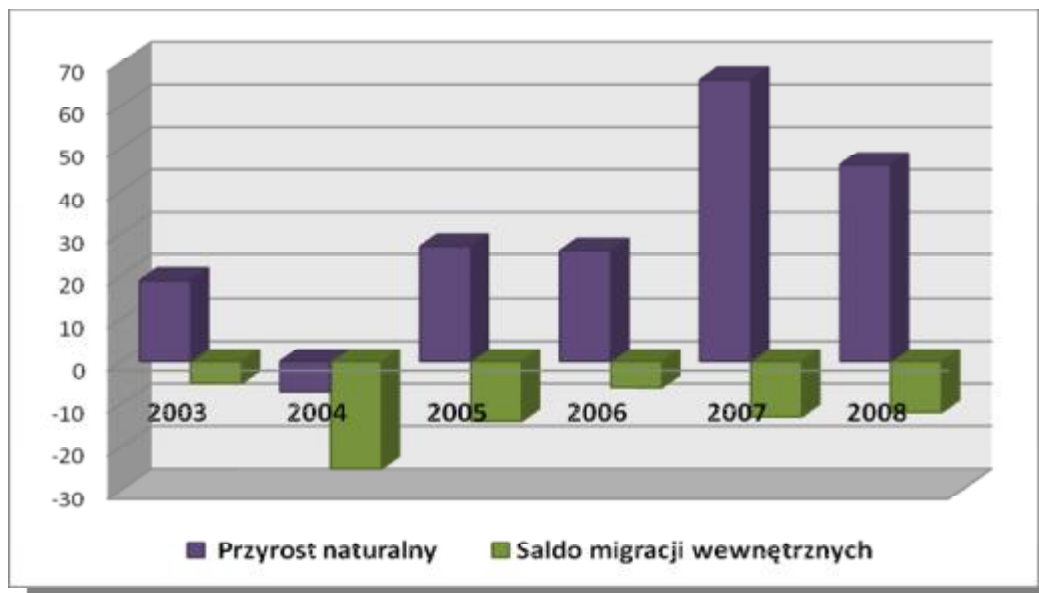
Tabela 3. Migracje na pobyt stały na terenie gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 - 2009

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Saldo migracji wewnętrznych								
ogółem	osoba	-5	-25	-14	-6	-13	-12	b.d.
mężczyźni	osoba	-11	-24	-10	4	-2	-2	b.d.
kobiety	osoba	6	-1	-4	-10	-11	-10	b.d.
Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku								
zameldowania ogółem	osoba	141	133	112	159	153	108	b.d.
zameldowania z miast	osoba	91	85	67	85	68	66	b.d.
zameldowania ze wsi	osoba	49	48	45	74	85	42	b.d.
zameldowania z zagranicy	osoba	1	0	0	0	0	0	b.d.
wymeldowania ogółem	osoba	145	158	126	165	166	120	b.d.
wymeldowania do miast	osoba	107	86	74	98	97	64	b.d.
wymeldowania na wieś	osoba	38	72	52	67	69	56	b.d.

Źródło: Dane GUS

Odwrotny trend do przyrostu naturalnego na terenie Gminy Lipno zarejestrowano pod względem salda migracji wewnętrznych. W latach 2003 – 2008 saldo migracji w ruchu wewnętrznym było ujemne, co świadczy o przewadze liczby wyjeżdżających niż napływających na opisywany areał. Dodatni przyrost naturalny w zestawieniu z negatywnym, ujemnym saldem migracji pozwala rokować nadzieje na utrzymywanie się, a nawet wzrost dotychczasowej wzrostowej liczby ludności lokalnej.

Wykres 3. Ruch naturalny ludności na terenie gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 - 2008

Źródło: Dane GUS

Analizując szczegółowo migracje na pobyt stały, w tym przede wszystkim stan zameldowań w poszczególnych latach w gminie wiejskiej Lipno, można zauważyć w każdym roku znaczącą przewagę zameldowań z miast. Zaś pod względem wymeldowań z analizowanego obszaru, w badanym okresie odnotowano również przewagę wymeldowań do miasta. Sytuacja ta jest związana przede wszystkim z tym, iż na terenie gminy wiejskiej Lipno nie funkcjonuje żadna uczelnia wyższa, w związku z czym lokalna społeczność chcąc zdobyć wyższe wykształcenie, zmuszona jest do wyjazdu na uczelnie w większych miastach zlokalizowanych na terenie całego kraju, gdzie po ukończeniu edukacji osiedla się na stałe. Drugim pod względem ważności powodem migracji mieszkańców gminy wiejskiej Lipno do innych miast jest konieczność podjęcia przez nich pracy zarobkowej, w związku z niewystarczającą ilością w stosunku do zgłaszanych potrzeb miejsc pracy na opisywanym areale.

Tabela 4. Wskaźniki modułu gminnego gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 - 2009

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Wskaźniki modułu gminnego								
ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	54	53	54	54	54	54	54
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	102	103	103	103	102	103	103
małżeństwa na 1000 ludności	--	4,8	5,1	5,7	7,4	6,8	8,2	0
urodzenia żywe na 1000 ludności	--	11,4	9,3	12,1	11,8	15,0	13,2	0
zgony na 1000 ludności	--	9,7	9,9	9,8	9,6	9,3	9,3	9,5
przyrost naturalny na 1000 ludności	--	1,7	-0,6	2,4	2,3	5,7	4,0	0

Źródło: Dane GUS

Gęstość zaludnienia gminy wiejskiej Lipno w analizowanym okresie utrzymuje się na stałym poziomie 54 osób na 1 km², pomijając rok 2004, w którym odnotowano niewielki spadek niniejszego wskaźnika. Świadczy to o stałym zainteresowaniu opisywanym arealem, jako miejscu dogodnym do osiedlania, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie lokalnego społeczeństwa. Natomiast w tym samym okresie współczynnik feminizacji dla Gminy Lipno przyjmował w przeważającej ilości wartość równą 103, co oznacza, iż na 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety z opisywanego arealu.

Tabela 5. Ludność gminy wiejskiej Lipno w podziale na grupy społeczno – ekonomiczne w latach 2003 - 2009

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Wskaźnik obciążenia demograficznego								
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	71,1	68,9	67,0	66,0	64,8	64,1	62,2
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	49,8	51,1	51,0	53,3	53,6	54,9	56,4
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	23,6	23,3	22,6	22,9	22,6	22,7	22,4
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem								
w wieku przedprodukcyjnym	%	27,7	27,0	26,6	25,9	25,6	25,2	24,5
w wieku produkcyjnym	%	58,5	59,2	59,9	60,3	60,7	60,9	61,7
w wieku poprodukcyjnym	%	13,8	13,8	13,5	13,8	13,7	13,8	13,8

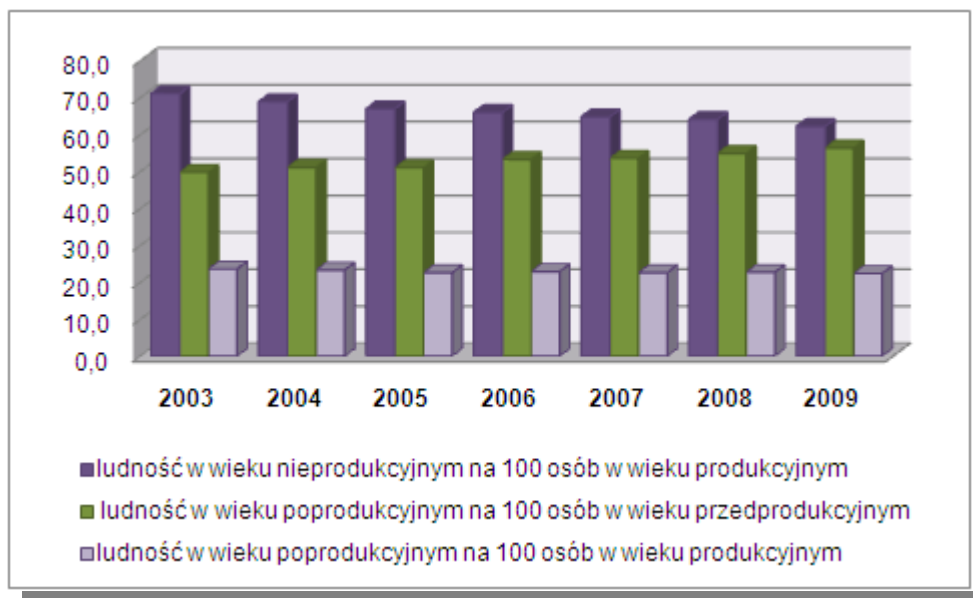
Źródło: Dane GUS

Analizując natomiast strukturę populacji gminy wiejskiej Lipno, można zaobserwować, iż najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym – 61,7% ogółu ludności w roku 2009. W całym badanym okresie liczebność niniejszej grupy wskazuje tendencję wzrostową. W roku 2009 w porównaniu z rokiem 2003 liczba populacji w wieku produkcyjnym korzystnie wzrosła o 3,2%. Drugą pod względem liczebności grupę wiekową stanowią mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym (24,5% ogółu ludności w 2009 r.), których liczba z roku na rok niepokojąco spada, co jest niekorzystnym zjawiskiem w dynamice struktury wieku ekonomicznego ludności. Również niesprzyjającym zjawiskiem w niniejszej dynamice jest występująca w latach 2003 - 2009 dość stała liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, wynosząca 13,8%.

Obecnie na terenie gminy wiejskiej Lipno największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Jednakże w przyszłości zwiększać się będzie procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym, co pociąga za sobą wiele konsekwencji. Znaczna część dochodów gminy będzie bowiem musiała być kierowana na zapewnienie odpowiednich warunków życia osobom w starszym wieku (np. opieka społeczna). Starzejące się społeczeństwo to także malejące przyrosty zasobów pracy. Poza tym wzrost liczby osób starszych prowadzi

do zmiany struktury popytu – wpływa na mniejszy popyt na „nowinki” technologiczne, a większy na szeroką gamę usług związanych z opieką społeczną.

Wykres 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 – 2009

Źródło: Dane GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego zidentyfikowany na analizowanym obszarze wiejskim jest dość wysoki, ponieważ na 100 osób w wieku produkcyjnym w analizowanym okresie przypadało w 2009 r. 62,2 osób w wieku nieprodukcyjnym. Niniejsze zjawisko przedstawia się niekorzystnie, bowiem świadczy o niesprzyjających tendencjach demograficznych występujących na terenie omawianej jednostki samorządu terytorialnego. Jednak w analizowanym okresie można zaobserwować pozytywnie kształtującą się tendencję spadkową niniejszego wskaźnika o 12,52%. Korzystnie natomiast dla gminy wiejskiej Lipno, kształtuje się poziom ludności w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Niniejszy wskaźnik obciążenia demograficznego przyjmuje dość niską wartość, wynoszącą w 2009 roku 22,4 osób w wieku poprodukcyjnym. W analizowanym okresie odniesienia poziom ludności w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym kształtuje się na dość stałym poziomie.

2.2.2. Rynek pracy

Na analizowanym obszarze w latach 2004 – 2007, podobnie jak w województwie kujawsko – pomorskim oraz kraju odnotowano spadek bezrobocia. Jednak w latach 2007 – 2009 zaobserwowano wzrost niniejszego niekorzystnego zjawiska o 27,43%, co stanowi istotny problem gminy wiejskiej Lipno. Liczba bezrobotnych na terenie Gminy Lipno na koniec 2009 roku wynosiła 1 338 osób, z czego 54,56% stanowiły kobiety. Pomimo odnotowywanego w ostatnich latach wzrostu poziomu bezrobocia na terenie Gminy Lipno, w ostatnim roku

badanego okresu w porównaniu do roku 2003 bezrobocie w gminie spadło o 14,94%, w przypadku mężczyzn o 26,75%, natomiast w odniesieniu do kobiet zmalało ono o 1,75%.

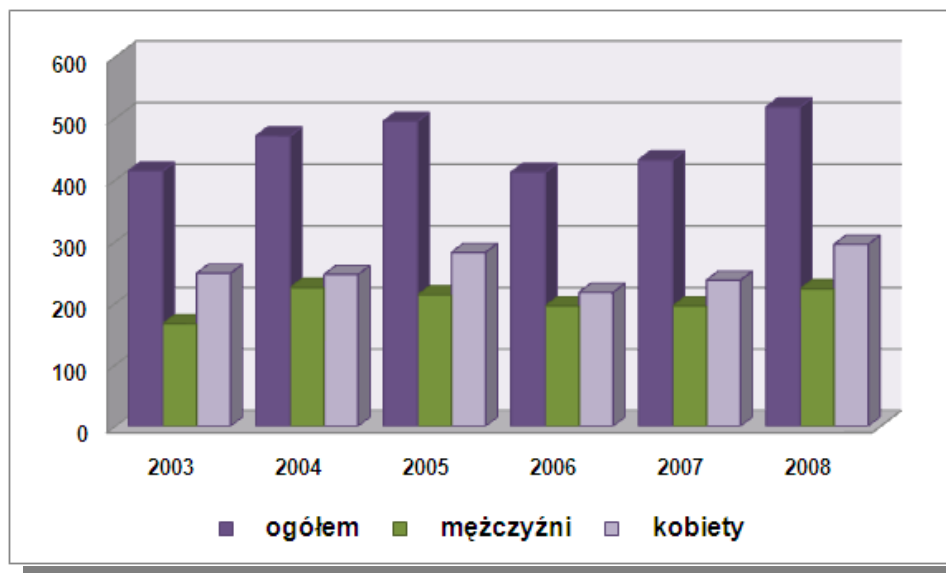
Tabela 6. Struktura bezrobocia i zatrudnienia na terenie gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 – 2009

Wyszczególnienie	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Pracujący wg płci								
ogółem	osoba	414	471	495	412	432	518	b.d.
mężczyźni	osoba	166	225	213	195	195	223	b.d.
kobiety	osoba	248	246	282	217	237	295	b.d.
Bezrobotni zarejestrowani wg płci								
ogółem	osoba	1 573	1 583	1 459	1 304	1 050	1 103	1 338
mężczyźni	osoba	830	829	721	592	428	447	608
kobiety	osoba	743	754	738	712	622	656	730
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym								
ogółem	%	23,9	23,9	21,5	19,2	15,2	15,9	19,0
mężczyźni	%	23,7	23,6	20,1	16,6	11,7	12,1	16,1
kobiety	%	24,1	24,2	23,1	22,2	19,3	20,2	22,2

Źródło: Dane GUS

W latach 2003 – 2005 zaobserwowano obiecującą tendencję wzrostową liczby pracujących o 19,57%. Jednak na przełomie lat 2005 i 2006 odnotowano znaczący spadek liczby pracującej części lokalnej społeczności o 16,76%. W ostatnich latach badanego okresu, tj. 2006 – 2008 znów zaobserwowano systematyczny wzrost liczby pracującej populacji gminy wiejskiej Lipno o 25,73%, co dodatkowo wpłynęło na miejscowy rynek pracy. Analogiczne do odnotowywanych w latach 2003 – 2008 wahań liczby pracujących ogółem, różnice zdiagnozowano zarówno w odniesieniu do kobiet, jak i mężczyzn, ze wskazaniem na większy odsetek kobiet w ogóle pracującego lokalnego społeczeństwa. Potwierdzają to wartości zamieszczone na wykresie 5.

Wykres 5. Liczba pracujących na terenie gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 - 2008

Źródło: Dane GUS

W gminie wiejskiej Lipno, podobnie jak na obszarze całego kraju, wysoki wśród bezrobotnych jest udział osób młodych oraz długotrwale bezrobotnych.

Należy zauważyć, że do czynników zwiększających pozostawanie przez długi okres bez pracy zalicza się zaawansowany wiek, ograniczenia zdrowotne i brak odpowiedniego przygotowania zawodowego. Trudności ze znalezieniem pracy nie dotyczą jednak wszystkich grup ludności w jednakowym stopniu. Postęp technologiczny i rozwój gospodarki opartej na wiedzy stwarzają popyt przede wszystkim na wysokiej jakości kapitał ludzki. Niski poziom kwalifikacji wiąże się zaś z poważnymi trudnościami ze znalezieniem pracy, co ma miejsce na terenie analizowanej gminy.

Problem bezrobocia dotyka także w dużym stopniu osób młodych. Ta grupa społeczna ma duże trudności ze znalezieniem pracy ze względu na:

- wzrost przeciętnego trwania życia, a wraz z nim wydłużenie okresu aktywności zawodowej,
- postęp technologiczny,
- wysokie koszty pracy,
- brak doświadczenia zawodowego i cenionych na rynku pracy umiejętności.

2.2.3. Poziom wykształcenia ludności

Na podstawie przedstawionych w poniższej tabeli danych dotyczących wykształcenia mieszkańców gminy wiejskiej Lipno, opracowanych na podstawie danych GUS-u zebranych w ramach Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r., można zaobserwować, iż mieszkańcy opisywanego arealu charakteryzują się niższym poziomem wykształcenia niż średnio mieszkańcy województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela 7. Wykształcenie mieszkańców gminy wiejskiej Lipno

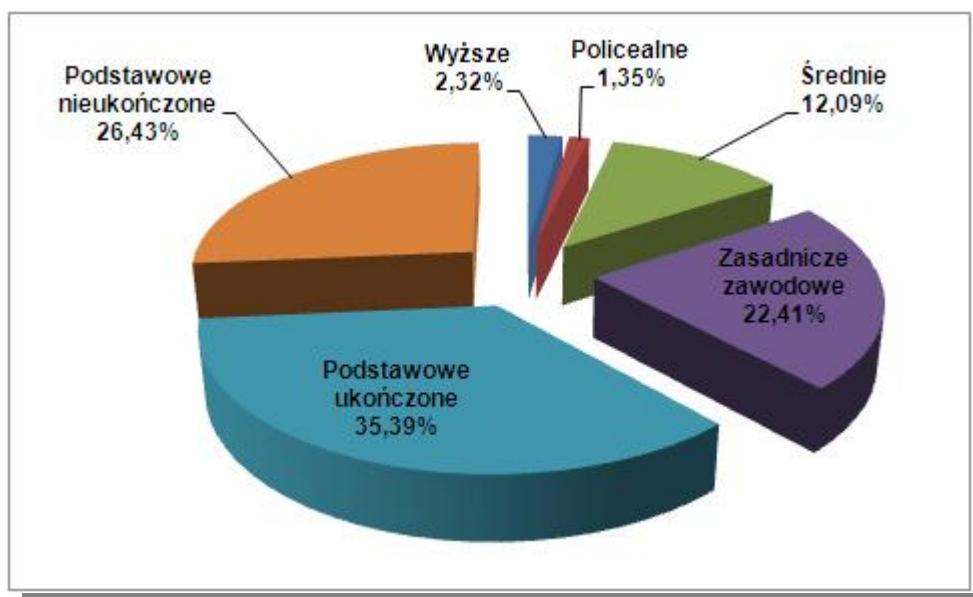
Rodzaj wykształcenia	Liczba osób	Udział w liczbie mieszkańców (w %)	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	261	2,32	88	173
Policealne	152	1,35	37	115
Średnie	1 358	12,09	569	789
Zasadnicze zawodowe	2 517	22,41	1 602	915
Podstawowe ukończone	3 974	35,39	1 875	2 099
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	2 968	26,43	231	376

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Narodowy Spis Powszechny 2002 – Ludność

Jedynie 2,32% populacji opisywanej gminy wiejskiej posiadało w 2002 r. wykształcenie wyższe. Równie niekorzystnie kształtuje się odsetek ludności Gminy Lipno zamieszkałej przez wykształceniem policealnym – 1,35%. Wykształceniem średnim legitymuje się 12,09% lokalnej społeczności, zasadniczym zawodowym 22,41%, natomiast podstawowym ukończonym 35,39% populacji gminy wiejskiej Lipno. Aż 26,43% mieszkańców nie posiada wykształcenia lub posiada wykształcenie podstawowe nieukończone.

Przedstawione dane dotyczą jednak roku 2002 i nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie w gminie wiejskiej Lipno, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest nieco większa. Strukturę ludności gminy wiejskiej Lipno wg poziomu wykształcenia w 2002 r. przedstawia wykres 6.

Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy wiejskiej Lipno w 2002 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Narodowy Spis Powszechny 2002 – Ludność

Podsumowując należy stwierdzić, iż gmina wiejska Lipno zamieszkała przez dość niskim wykształceniem lokalnej społeczności. Ponadto ponad połowa mieszkańców posiada jedynie wykształcenie podstawowe, zawodowe lub też nie posiada żadnego wykształcenia.

Sytuacja ta jest bardzo niekorzystna w powiązaniu z istniejącym lokalnym bezrobociem. Osoby bezrobotne zamieszkałe przez niskim poziomem wykształcenia mają znacznie bardziej ograniczone możliwości pozyskania pracy zarobkowej, co może skutkować w przyszłości nadal wysokim poziomem długotrwałego bezrobocia odnotowywanego na terenie gminy.

Powodem tej niekorzystnej sytuacji jest także odnotowana tendencja odpływu bardziej wykwalifikowanych kadr do innych miast oferujących wyższe zarobki i standard życia.

2.2.4. Placówki użyteczności publicznej, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe

Na terenie gminy wiejskiej Lipno funkcjonują następujące placówki użyteczności publicznej, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe:

Tabela 8. Placówki użyteczności publicznej, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe na terenie gminy wiejskiej Lipno

Nazwa jednostki	Miejsce funkcjonowania	Charakterystyka działalności
Stowarzyszenia :		
Ochotnicza Straż Pożarna	Brzeźno	TYP S (wyposażona w samochody bojowe). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Chlebowo	Typ KSRG (należący do Krajowego systemu Ratowniczo – Gaśniczego) Podstawowym celem jednostki OSP należącej do KSRG jest ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez: walkę z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, chemiczne i od 1997 roku również poprzez ratownictwo ekologiczne i medyczne.
Ochotnicza Straż Pożarna	Chodorążek	Typ M (wyposażona w motopompy). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Jankowo	TYP S (wyposażona w samochody bojowe). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Karnkowo	TYP S (wyposażona w samochody bojowe). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Krzyżówki	TYP S (wyposażona w samochody bojowe). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku

		zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Łochocin	Typ KSRG (należący do Krajowego systemu Ratowniczo – Gaśniczego) Podstawowym celem jednostki OSP należącej do KSRG jest ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez: walkę z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, chemiczne i od 1997 roku również poprzez ratownictwo ekologiczne i medyczne.
Ochotnicza Straż Pożarna	Maliszewo	TYP S (wyposażona w samochody bojowe). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Ostrowite	Typ M (wyposażona w motopompy). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Popowo	TYP S (wyposażona w samochody bojowe). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Radomice	Typ KSRG (należący do Krajowego systemu Ratowniczo – Gaśniczego) Podstawowym celem jednostki OSP należącej do KSRG jest ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez: walkę z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, chemiczne i od 1997 roku również poprzez ratownictwo ekologiczne i medyczne.
Ochotnicza Straż Pożarna	Trzebiegoszcz	Typ M (wyposażona w motopompy). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Wichowo	TYP S (wyposażona w samochody bojowe). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Wierzbick	Typ M (wyposażona w motopompy).

		Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Zbytkowo	Typ M (wyposażona w motopompy). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Ochotnicza Straż Pożarna	Złotopole	Typ M (wyposażona w motopompy). Zadaniem jednostki OSP jest ochrona przeciwpożarowa na terenie gminy, likwidacja skutków wypadków drogowych, klęsk żywiołowych oraz udział (w przypadku zadysponowania przez stanowisko dowodzenia Komendy Powiatowej PSP) w akcjach gaśniczych poza terenem gminy.
Placówki oświatowe		
Szkoła Podstawowa	Maliszewo, Piątki, Trzebiegoszcz, Jastrzębie	Nadrzędnym celem placówek oświatowych jest wszechstronny rozwój ucznia. Edukacja szkolna polega na harmonijnej realizacji przez nauczycieli zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania. Zadania te tworzą wzajemnie uzupełniające się i równoważne wymiary pracy każdego nauczyciela. W szkole uczniowie kształcą swoje umiejętności wykorzystywania zdobywanej wiedzy, aby w ten sposób lepiej przygotować się do pracy w warunkach współczesnego świata. Nauczyciele tworzą uczniom warunki do nabywania niniejszych umiejętności. Nauczyciele w szkole podstawowej dostosowują sposób przekazywania odpowiedniej wiedzy, kształtowania umiejętności i postaw uczniów do naturalnej w tym wieku aktywności dzieci, umożliwiają im poznawanie świata w jego jedności i złożoności, wspomagają ich samodzielność uczenia się, inspirują je do wyrażania własnych myśli i przeżyć, rozbudzają ich ciekawość poznawczą oraz motywację do dalszej edukacji.
Szkoła Podstawowa oraz Publiczne Gimnazjum	Radomice, Karnkowo, Wichowo	Nadrzędnym celem placówek oświatowych jest wszechstronny rozwój ucznia. Edukacja szkolna polega na harmonijnej realizacji przez nauczycieli zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania. Zadania te tworzą wzajemnie uzupełniające się i równoważne wymiary pracy każdego nauczyciela. W szkole uczniowie kształcą swoje umiejętności wykorzystywania zdobywanej wiedzy, aby w ten sposób lepiej przygotować się do pracy w warunkach współczesnego świata. Nauczyciele tworzą uczniom warunki do nabywania niniejszych umiejętności.

		W gimnazjum nauczyciele wprowadzają uczniów w świat wiedzy naukowej, wdrażają ich do samodzielności, pomagają im w podejmowaniu decyzji dotyczącej kierunku dalszej edukacji i przygotowują do aktywnego udziału w życiu społecznym.
Parafie i kościoły		
Kościół Parafialny Rzymskokatolicki drewniany i murowany pw. Matki Bożej Częstochowskiej	Brzeźno	Związek wyznaniowy o charakterze chrześcijańskim
Kościół Parafialny Rzymskokatolicki murowany pw. Św. Jadwigi	Karnkowo	
Kościół Parafialny Rzymskokatolicki drewniany pw. Św. Mateusza	Ostrowite	
Obiekty sportowo - rekreacyjne		
boisko sportowe i sala gimnastyczna	przy Gimnazjum w Radomicach, przy Szkole Podstawowej w Jastrzębiu	
zespół boisk sportowych /łącznie z boiskami do gry w piłkę plażową/ i sala gimnastyczna	przy Gimnazjum w Karnkowie	
boisko sportowe	przy Szkole Podstawowej w Piątkach, przy Szkole Podstawowej w Ostrowitem, przy Szkole Podstawowej w Maliszewie, przy Szkole Podstawowej w Trzebiegoszczu, przy Szkole Podstawowej w Wichowie	

boisko do gry w piłkę nożną	Popowo	
boiska do gry w piłkę siatkową plażową	Maliszewo	
Jednostki organizacyjne		
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Lipno	<p style="text-align: center;">Cele GOPS w Lipnie:</p> <p>a) zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka,</p> <p>b) doprowadzanie w miarę możliwości do życiowego usamodzielnienia osób oraz ich integracji ze środowiskiem,</p> <p>c) zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.</p> <p>Nadto celem funkcjonowania GOPS jest wykonywanie zadań pomocy społecznej w zakresie ustalonym ustawami.</p> <p style="text-align: center;">GOPS realizuje zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - własne gminy; - własne gminy o charakterze obowiązkowym; - zlecone gminie przez administrację rządową; - wynikające z odrębnych ustaw w zakresie pomocy społecznej;
Samorządowa Administracja Placówek Oświatowych Gminy Lipno	Lipno	<p>Jednostka organizacyjna Gminy Lipno utworzona w celu realizowania zadań gminy z zakresu oświaty.</p> <p>Podstawowym zadaniem SAPO jest zarząd organizacyjny, administracyjno – gospodarczy i finansowo- księgowy placówek oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy Lipno, a w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> -prowadzenie spraw administracyjno – gospodarczych, zaopatrzenia i remontów placówek oświatowych (z wyłączeniem inwestycji), -organizowanie dowozu uczniów do szkół, -obsługa kadrowa, finansowo – księgową placówek i organizowanie wynagrodzeń dla pracowników, -gospodarowanie funduszem plac, -prowadzenie sprawozdawczości statystycznej w zakresie realizowanych zadań, -opracowywanie wniosków do budżetu gminy w zakresie oświaty, -nadzór nad przestrzeganiem dyscypliny finansowej i organizacyjnej dyrektorów placówek oświatowych.
Biblioteka Publiczna Gminy Lipno z siedzibą w Radomicach	Radomice filie biblioteczne w Jastrzębiu, Karnkowie, Trzebiegoszczu i Wichowie	<p>Biblioteki prowadzą działalność statutową polegającą na gromadzeniu, opracowywaniu, przechowywaniu i udostępnianiu zbiorów bibliotecznych. Ponadto prowadzą działalność informacyjno-bibliograficzną, popularyzację książki i czytelnictwa.</p>

Przedstawione w powyższej tabeli placówki użyteczności publicznej, stowarzyszenia i związki wyznaniowe zlokalizowane na terenie gminy wiejskiej Lipno zapewniają mieszkańcom dostęp do podstawowych usług społecznych, mających na celu zapewnienie podstawowych potrzeb w niniejszym zakresie, m.in. edukacji, rekreacji i sportu, integracji lokalnej, bezpieczeństwa i pomocy społecznej.

Na terenie gminy wiejskiej Lipno nie funkcjonuje żadna placówka z zakresu kształcenia wyższego. W związku z powyższym mieszkańcy korzystają z usług uczelni zlokalizowanych przede wszystkim w pobliskim Włocławku, Toruniu oraz Łodzi.

Na terenie gminy nie funkcjonuje również dom kultury. W tej sytuacji zadania związane z kulturą wykonywane są przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Radomicach i jej filie – w Trzebiegoszcu, Jastrzębiu, Karnkowie i Wichowie. W placówce w Radomicach i filialnym oddziale w Wichowie mieszkańcy gminy mają możliwość skorzystania z komputerów podłączonych do Internetu. Ponadto mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z infrastruktury kulturalnej miasta Lipna.

2.2.5. Pomoc społeczna

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie gminy wiejskiej Lipno jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie. Adresatami wsparcia socjalnego są najczęściej rodziny cierpiące niedostatek z powodu ubóstwa bądź bezrobocia, rodziny wielodzietne, rodziny niewydolne opiekuńczo i wychowawczo, osoby niepełnosprawne, rodziny dotknięte przemocą i uzależnieniami.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie (GOPS) jest jednostką organizacyjną gminy wiejskiej Lipno i działa na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2001r. Nr 142, poz.1591 z późn. zm.);
- 2) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r. Nr 175, poz.1362 z późn. zm.);
- 3) ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 21042);
- 4) ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006r. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.);
- 5) ustawy z dnia 7 września 2007r o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009r. Nr 1, poz.7 z późn. zm.);

6) innych przepisów z zakresu pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej w gminie wiejskiej Lipno.

Tabela 9. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Lipnie

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				Liczba osób w tych rodzinach			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Ubóstwo	771	700	615	612	2933	2846	2859	2380
Sieroctwo	0	1	1	0	0	3	3	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	10	8	130	108	53	32	743	625
Bezrobocie	546	495	391	392	2087	2002	1586	1494
Niepełnosprawność	68	104	108	101	196	355	386	348
Długotrwała choroba	98	124	77	76	291	495	295	264
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	39	56	45	36	118	296	184	125
w tym: - rodziny niepełne	11	18	37	32	34	57	137	104
- rodziny wielodzietne	28	39	8	4	84	244	47	21
Alkoholizm	20	0	0	49	97	0	0	274
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	0	1	0	3	0	2	0
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	2	1	6	4	5	6	22	11

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie

Na podstawie danych przedstawionych w powyższej tabeli można zaobserwować, iż najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie stanowią osoby dotknięte ubóstwem – 612 rodzin w roku 2009, co stanowi 2 380 osób (20,80% populacji Gminy Lipno). Analizując powyższe dane odnotowano obiecująco kształtującą się tendencję systematycznego spadku liczby rodzin objętych pomocą społeczną. W latach 2006 – 2009 liczba niniejszych rodzin spadła o 20,62%, a tym samym o 18,85% osób wchodzących w skład tych rodzin.

Drugim istotnym problemem społecznym zdiagnozowanym na terenie gminy wiejskiej Lipno jest bezrobocie. W ostatnim roku badanego okresu odniesienia liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych oferowanych przez GOPS w Lipnie kształtowała się na poziomie 392 rodzin, czyli 1 494 osób (13,05% wszystkich mieszkańców gminy wiejskiej Lipno). W badanym okresie również odnotowano systematyczny spadek ilości rodzin dotkniętych bezrobociem – 28,21% spadek w roku 2009 w porównaniu z rokiem 2006.

Dość znaczący odsetek lokalnej ludności, bo aż 5,46% (108 rodzin w 2009r.) korzysta ze świadczeń społecznych mających na celu ochronę macierzyństwa. Liczba rodzin

dotkniętych niniejszym problem w roku 2009 w porównaniu z rokiem 2006 drastycznie wzrosła o 98 rodzin.

Ponadto 3,04% mieszkańców w 2009r. korzystało z pomocy społecznej przeznaczonej dla osób niepełnosprawnych – 101 rodzin. W roku 2009 w porównaniu z rokiem 2006 liczba rodzin dotkniętych niniejszym problemem społecznym zwiększyła się o 48,53%. Należy jednak zauważyć, iż liczba niniejszych rodzin w roku 2009 w porównaniu z rokiem 2008 obiecująco spadła o 6,48%.

Dość znaczącym odsetkiem lokalnej populacji są osoby dotknięte długotrwałą chorobą – 2,31% w 2009r. Analizując dane zawarte w powyższej tabeli można zaobserwować korzystny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej o 22,45%, a tym samym o 9,28% osób.

Ponadto mieszkańcy gminy wiejskiej Lipno borykają się również z problemem alkoholizmu (2,39% ogólnej liczby mieszkańców), bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (1,09% lokalnej społeczności) oraz zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowej (0,10% populacji Gminy Lipno).

2.3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **SZANSE** - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- **MOCNE STRONY** - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- **SŁABE STRONY** - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy,

jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

W oparciu o sporządzoną diagnozę stanu infrastruktury i sytuacji społecznej funkcjonującej na terenie gminy wiejskiej Lipno, przeprowadzono analizę SWOT, którą przedstawiono poniżej. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 10. Analiza SWOT gminy wiejskiej Lipno

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • bliskość miasta Lipna umożliwiającą korzystanie z usług oferowanych w mieście powiatowym; • dogodne położenie komunikacyjne gminy umożliwiające lokowanie działalności gospodarczej; • wysoki wskaźnik lesistości; • środowisko naturalne w nienaruszonym stanie, wolne od przemysłu i zanieczyszczeń; • ekologiczne rolnictwo o dużych zdolnościach dostosowawczych; • istnienie terenów do lokowania działalności gospodarczej i usługowej; • rozwinięta infrastruktura techniczna w postaci wodociągów, sieci energetycznych, telefonii przewodowej umożliwiającą nieskrępowane prowadzenie działalności gospodarczej; • prorozwojowa polityka władz gminy doceniających wagę rozwoju gospodarczego; • działalność społeczna grupy aktywnych liderów wśród lokalnej społeczności; • kompetentne i sprawne działanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipnie; • zaangażowana i wykształcona kadra pedagogiczna w prowadzonych przez gminę placówkach oświatowych; • bardzo dobry stan techniczny gminnych obiektów oświatowych; • niższe od przeciętnych wskaźniki zachorowalności ludności spowodowane 	<ul style="list-style-type: none"> • dominacja rolnictwa skutkująca niewielkimi możliwościami dywersyfikacji prowadzonej działalności gospodarczej; • duży udział dróg o nawierzchni gruntowej w kategorii dróg gminnych; • niedostatnie rozwinięty system selektywnej zbiórki odpadów oraz niewystarczająca świadomość mieszkańców gminy w tym zakresie; • brak sieci kanalizacji sanitarnej, brak lokalnych rozwiązań w postaci grupowych i przydomowych oczyszczalni ścieków; • niepokojąco wysokie wskaźniki bezrobocia na terenie gminy, zwłaszcza w grupie osób młodych i absolwentów; • niezadowalający poziom wykształcenia mieszkańców; • niska siła nabywcza miejscowej ludności oznaczająca niski poziom popytu wewnętrznego warunkującego rozwój lokalnych przedsiębiorstw; • rozdrobnienie rolnictwa oraz niedostateczne wykorzystanie dostępnych form współpracy w postaci grup producenckich; • apatia dużej części lokalnej społeczności; • niezadowalający poziom aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców; • występowanie postaw roszczeniowych i bierności wśród osób korzystających z pomocy społecznej;

<p>brakiem czynników środowiskowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna na terenie gminy; • funkcjonowanie na terenie gminy biblioteki wraz z 4 filiami; • funkcjonowanie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, skupiających lokalną społeczność oraz dbających o bezpieczeństwo gminy wiejskiej Lipno; • wysoki wskaźnik komputeryzacji placówek edukacyjnych na terenie gminy; • duży areał niezabudowanych gruntów pozwalający na racjonalne zaplanowanie ich zagospodarowania. 	<ul style="list-style-type: none"> • istnienie wielu barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do dóbr i usług; • brak funkcjonujących klubów, stowarzyszeń itp. zagospodarowujących w efektywny sposób wolny czas lokalnej społeczności; • niekorzystna struktura demograficzna populacji gminy wiejskiej Lipno – tendencja spadkowa liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do systematycznego wzrostu mieszkańców w wieku produkcyjnym; • niski poziom wykształcenia mieszkańców – teoretycznie mniej kompetentnych pracowników.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • panująca ogólnokrajowa tendencja do osiedlania się na terenie mniejszych miast oraz wsi zlokalizowanych w niedalekim sąsiedztwie od głównych ośrodków ekonomiczno-gospodarczych; • utrzymujący się wzrost gospodarczy i wynikająca stąd poprawa jakości życia ludności; • dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych; • wzrost liczby urodzeń spowodowanych prorodziną polityką państwa; • utrzymanie się pozytywnych trendów dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; • efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej, koordynacja tych działań; • członkostwo kraju w UE – możliwość ubiegania się o środki finansowe z funduszy strukturalnych; • rozwój agroturystyki i turystyki; • dynamiczny rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw; • ułatwienie formalności związanych z zakładaniem własnej działalności gospodarczej; • zwiększenie wydatków społeczeństwa na budownictwo. 	<ul style="list-style-type: none"> • konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizacje inwestycji; • zatrzymanie się rozwoju gospodarczego; • niewłaściwa polityka państwa wobec samorządów; • odpływ najbardziej przedsiębiorczych i wykształconych osób z terenu gminy; • utrudnienia organizacyjne w dostępie do środków pomocowych UE, brak wystarczających środków na „wkład własny”; • tendencje dotyczące wzrostu przestępczości na terenie gminy, zwłaszcza w odniesieniu do nieletnich i młodocianych; • dalsze pogarszanie opłacalności produkcji rolnej i ubożenie mieszkańców; • rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • dalsze obniżanie standardów podstawowych usług zdrowotnych finansowanych w ramach NFZ; • powiększanie się obszarów patologii społecznych na terenie gminy, pojawianie się nowych zagrożeń (narkomania); • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych; • niewystarczający strumień środków na zadania pomocy społecznej; • emigracja młodych ludzi do większych miast w poszukiwaniu pracy.

2.4. Problemy społeczne gminy

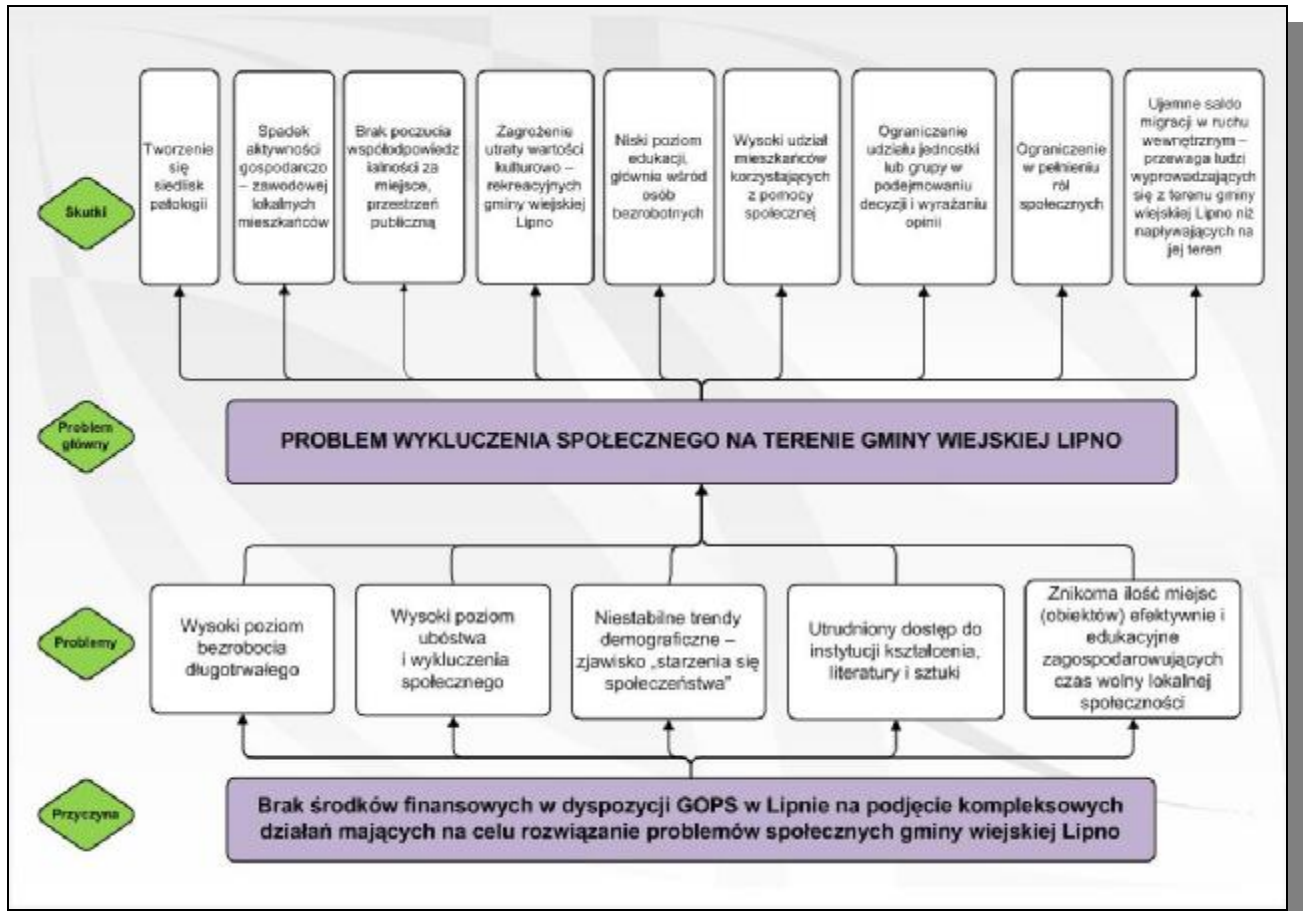
Na podstawie wyników przeprowadzonej diagnozy stanu obecnej infrastruktury społecznej na terenie gminy wiejskiej Lipno zidentyfikowano główny problem wraz ze wskazaniem jego przyczyn i skutków w sferze społecznej analizowanej jednostki samorządu terytorialnego. Umożliwiło to z kolei definicję celów Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno, a także kierunków oraz działań, które należy podjąć dążąc do realizacji zamierzonych celów. Na tej podstawie sporządzono drzewo problemów - jest to kompleksowy diagram, przedstawiający logiczne związki przyczynowo – skutkowe pomiędzy sytuacjami postrzeganymi jako negatywne w danym obszarze oraz wskazujący problem główny, jego przyczyny i skutki.

W konsekwencji drzewo problemów umożliwia określenie efektywnego kształtu gminy wiejskiej Lipno borykającej się z licznymi problemami społecznymi, pozwalając jednocześnie na zniwelowanie problemów wynikających z istniejącej sytuacji.

Głównym problemem gminy wiejskiej Lipno w sferze społecznej jest:

Problem wykluczenia społecznego na terenie gminy wiejskiej Lipno

Rysunek 3. Drzewo problemów

Źródło: opracowanie własne

Problem wykluczenia społecznego jest zjawiskiem w ostatnich latach narastającym, związanym w znacznej mierze z urbanizacją, rozwojem techniki oraz rosnącą pluralizacją życia społecznego. Wobec dużego tempa przemian pociągających za sobą coraz to nowe wyzwania, coraz więcej osób mających trudności z odnalezieniem się we współczesnym świecie zasila grono osób bezrobotnych, niedostosowanych społecznie, skrajnie ubogich, uzależnionych itp.

Pojęcie *wykluczenia społecznego* jest w polskiej pomocy społecznej zjawiskiem nowym, używanym do określenia pewnych zjawisk i procesów wpisanych w rzeczywistość społeczną i jest stosowane zamiennie z określeniami *marginalizacja społeczna* czy *ekskluzyja społeczna*.

Proces wykluczenia społecznego powoduje, że osoby, rodziny i grupy społeczne z różnych przyczyn (cech osobowości, długotrwałej choroby, niesprawności, braku wykształcenia, trudności materialnych, dezorganizacji rodziny, alkoholizmu, braku odpowiednich wzorców czy splotu innych trudności życiowych) funkcjonują na marginesie życia społecznego. Osoby dotknięte wykluczeniem społecznym mają chroniczne problemy z zaspokajaniem

podstawowych potrzeb, nie odnajdują się na rynku pracy, nie dotrzymują tempa obecnej rzeczywistości, czują się zagubieni, nie korzystają w pełni z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej. W konsekwencji zaczynają funkcjonować w wąskim świecie, wśród osób mających takie jak oni trudności, tracąc powoli więzi z pozostałymi członkami społeczności lokalnej.

Wykluczenie społeczne rozumiane wieloaspektowo przyjmuje różne formy:

- w sferze pracy – ograniczony do niej dostęp i wysoki poziom bezrobocia długotrwałego,
- w sferze pożycia – nierówny dostęp do dóbr i usług,
- w sferze oświaty – utrudniony dostęp do instytucji kształcenia, literatury i sztuki,
- w sferze kultury – ograniczenia w pełnieniu ról społecznych,
- w sferze socjalnej – nierówny dostęp do instytucji zdrowia i zabezpieczenia socjalnego,
- w sferze polityki – ograniczony udział jednostki i grupy w podejmowaniu decyzji i wyrażaniu opinii.

Zjawisko wykluczenia społecznego jest procesem długofalowym, mogącym trwać kilka lat, a nawet całe życie. Niektórzy ludzie latami żyją na marginesie społecznym nie podejmując żadnych działań mających na celu zmianę sytuacji, w której się znaleźli. Są też i tacy, u których procesy wykluczenia społecznego od jakiegoś momentu zwrotnego zaczynają nabierać siły i tempa i wykluczenie społeczne staje się faktem. Tym momentem zwrotnym jest często utrata pracy, degradacja zawodowa, utrata aspiracji, wieloletni brak awansu zawodowego, brak sukcesów.

Grupy osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją społeczną, to:

- bezdomni,
- uzależnieni (od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających),
- chorzy psychicznie,
- długotrwale bezrobotni,
- opuszczający zakłady karne, mający trudności w integracji ze środowiskiem,
- uchodźcy.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu to zapobieganie powstawaniu, ograniczenie czy wreszcie eliminowanie tego zjawiska. Jest to proces bardzo trudny, wymagający kompleksowego podejścia do problemów społecznych i współpracy wielu instytucji zaangażowanych w niesienie pomocy osobom tego potrzebującym.

Biorąc pod uwagę skalę problemów przedstawionych na powyższym drzewie problemów, z którymi boryka się gmina wiejska Lipno „Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno

na lata 2010 – 2013” i tworzone w jego ramach podprogramy będą przede wszystkim ukierunkowane na grupy i społeczności najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym.

3. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I EFEKTY PROGRAMU

3.1. Cele programu

Zgodnie z logiką interwencji cel główny powinien odnosić się do zidentyfikowanego powyżej głównego problemu społecznego gminy wiejskiej Lipno. W związku z powyższym celem głównym gminy wiejskiej Lipno, dla której sporządzano niniejszy Program Aktywności Lokalnej jest:

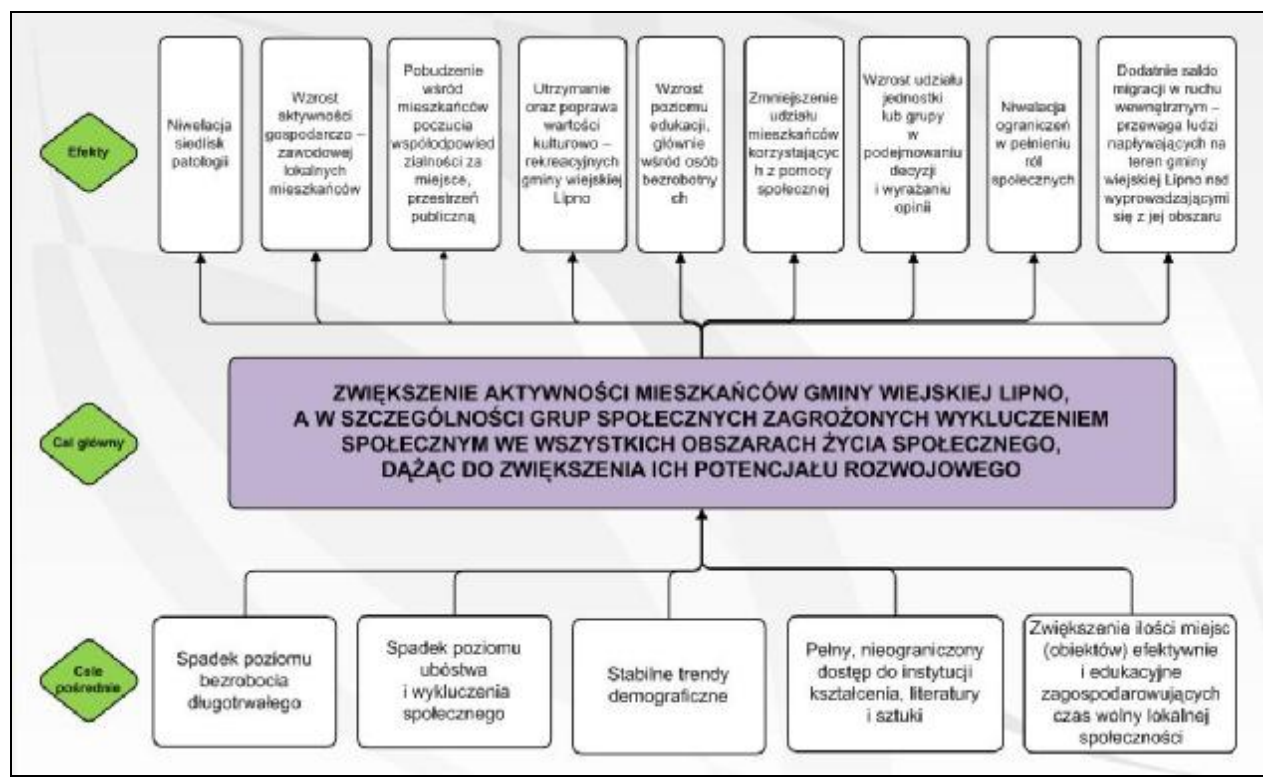
**Zwiększenie aktywności mieszkańców gminy wiejskiej Lipno,
a w szczególności grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym
we wszystkich obszarach życia społecznego, dążąc do zwiększenia
ich potencjału rozwojowego**

Cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnej;
- wsparcie postaw obywatelskich poprzez promocję działań prospołecznych, dostęp do informacji o uprawnieniach oraz edukację;
- poprawa jakości życia poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych;
- aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia;
- zwiększenie wiedzy na temat potrzeb i problemów grup i społeczności;
- zapobieganie marginalizacji osób i rodzin poprzez wyrównywanie szans dla grup marginalizowanych m.in. osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, młodzieży, która wcześniej zakończyła edukację, czy też była wychowywana poza rodziną biologiczną;
- zmniejszanie obszarów wykluczenia społecznego;
- wypracowanie modelu działań środowiskowych opartych na współdziałaniu różnych instytucji i organizacji oraz mieszkańców;
- prowadzenie działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, aktywizującym i integracyjnym;
- zwiększanie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej;
- zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych, w szczególności w przypadku osób pozostających poza rynkiem pracy;
- promowanie postaw prospołecznych.

Cele związane z realizacją przedmiotowej inwestycji zostały zaprezentowane w formie drzewa celów (rysunek 4).

Rysunek 4. Drzewo celów

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe cele Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 będą realizowane przede wszystkim przez planowane projekty do realizacji wśród mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym szczególnie projekty planowane do realizacji przy współfinansowaniu ze środków zewnętrznych.

3.2. Efekty Programu

Przewiduje się, że wdrożenie niniejszego Programu Aktywności Lokalnej przyniesie szereg efektów społecznych, które wskazano w opracowanym powyżej drzewie celów. Do niniejszych efektów Programu można zaliczyć:

- Niwelację siedlisk patologii;
- Wzrost aktywności gospodarczo – zawodowej lokalnych mieszkańców;
- Pobudzenie wśród mieszkańców poczucia współodpowiedzialności za miejsce, przestrzeń publiczną;
- Utrzymanie oraz poprawa wartości kulturowo – rekreacyjnych gminy wiejskiej Lipno;
- Wzrost poziomu edukacji, głównie wśród osób bezrobotnych;
- Zmniejszenie udziału mieszkańców korzystających z pomocy społecznej;

- Wzrost udziału jednostki lub grupy społecznej w podejmowaniu decyzji i wyrażaniu opinii społecznych;
- Niwelację ograniczeń w pełnieniu ról społecznych;
- Dodatkowo saldo w ruchu wewnętrznym, przejawiające się przewagą ludzi napływających na teren gminy wiejskiej Lipno nad wyprowadzającymi się z jej obszaru.

Oprócz wymienionych powyżej w drzewie celów efektów realizacji Programu można wymienić następujące rezultaty, które również są istotne z punktu widzenia celów, jakie przyjęto w założeniach niniejszego dokumentu:

- Usprawnienie przepływu i dostępu do informacji;
- Planowanie i realizowanie zadań w odpowiedzi na realne potrzeby mieszkańców;
- Skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystywanie istniejących zasobów;
- Zmniejszenie kosztów finansowych realizowanych zadań;
- Podwyższenie jakości realizowanych zadań;
- Stworzenie płaszczyzny zaangażowania mieszkańców;
- Wzrost poczucia przynależności do danej społeczności i odpowiedzialności za procesy w niej zachodzące;
- Wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych w zakresie podejmowania działań środowiskowych;
- Powstanie nowych organizacji pozarządowych;
- Powstanie lokalnych grup działania;
- Realizacja projektów inicjowanych i współorganizowanych przez lokalne społeczności;
- Stały monitoring potrzeb środowiska.

Wymienione powyżej efekty Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno zostaną osiągnięte dzięki realizacji działań dążących do zwiększenia aktywności mieszkańców gminy wiejskiej Lipno, w tym przede wszystkim grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego.

3.3. Kierunki działań

Po zdefiniowaniu celów szczegółowych i planowanych rezultatów, można określić kierunki działań, za pomocą których będą one realizowane i osiągnane. A mianowicie do kierunków działań Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno można zaliczyć:

- promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną;
- promowanie i wspieranie projektów realizowanych w partnerstwie;
- otwarcie instytucji samorządowych na współpracę z instytucjami pozarządowymi i lokalną społecznością;
- wspieranie organizacyjne oraz finansowe lokalnych inicjatyw;
- wspieranie lokalnych liderów poprzez pomoc techniczną i dostęp do informacji;
- poprawa dostępu do informacji publicznej;
- wspieranie rozwoju informacji obywatelskiej, wolontariatu, grup samopomocy, grup edukacyjnych;
- systematyczne badanie potrzeb mieszkańców;
- pomoc w poszukiwaniu środków finansowych z innych źródeł niż budżet Urzędu Gminy;
- realizacja programu Ośrodek Pomocy Społecznej jako Centrum Aktywności Lokalnej;
- realizacja programu Ośrodek Pomocy Społecznej jako Gminne Centrum Wolontariatu;
- inne, wynikające z aktualnych potrzeb i zgodne z celami Programu.

4. METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU

Ze względu na wielość grup i społeczności oraz różnorodność występujących w nich problemów, Program będzie wdrażany stopniowo poprzez przygotowywane co roku szczegółowe projekty (Podprogramy) aktywności lokalnej skierowane do najbardziej potrzebujących grup społecznych.

Niniejsze Podprogramy będą opierały się na opracowanej diagnozie potrzeb i adresowane będą do danej grupy, społeczności lokalnej, która w danym okresie będzie wymagała wsparcia ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipnie.

W ramach Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno przewiduje się zastosowanie następujących metod:

1. METODY ŚRODOWISKOWEJ PRACY SOCJALNEJ

Środowiskowa praca socjalna w ramach Programu Aktywności Lokalnej jest działaniem realizowanym przez pracownika socjalnego lub inną osobę, mającym na celu pomoc osobom i rodzinom w środowisku we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania

w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

2. INSTRUMENTÓW AKTYWNEJ INTEGRACJI

Instrumenty aktywnej integracji to zespół instrumentów o charakterze aktywizacyjnym mających doprowadzić do przywrócenia osób wykluczonych na rynek pracy oraz do ich integracji ze społeczeństwem poprzez przywrócenie im zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanych przez osoby i rodziny w procesie dostępu do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Instrumenty aktywnej integracji zostały podzielone na 4 grupy:

a) instrumenty aktywizacji zawodowej:

- uczestnictwo w zajęciach Centrum Integracji Społecznej,
- uczestnictwo w zajęciach Klubu Integracji Społecznej,
- dofinansowanie usamodzielnienia ekonomicznego lub zmiany miejsca zamieszkania,
- usługi wspierające aktywizację zawodową,

b) instrumenty aktywizacji zdrowotnej:

- skierowanie i sfinansowanie badań profilaktycznych lub specjalistycznych w związku z możliwością podjęcia zatrudnienia,
- skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej lub psychospołecznej dla rodzin lub osób,
- skierowanie i sfinansowanie programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, o którym mowa w przepisach o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- skierowanie i sfinansowanie programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego w przypadku osób uzależnionych od alkoholu, w rozumieniu przepisów o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- skierowanie i sfinansowanie programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej, dla osób uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii,
- finansowanie części kosztów turnusów rehabilitacyjnych, kosztów zespołów ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo lub zajęć rehabilitacyjnych, zgodnie z potrzebami osób niepełnosprawnych,

c) instrumenty aktywizacji edukacyjnej:

- skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym,
- skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach kształcenia ustawicznego mających na celu uzyskanie zawodu lub przygotowania zawodowego,
- skierowanie i sfinansowanie zajęć w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywania nowych kompetencji i umiejętności zawodowych umożliwiających aktywizację zawodową,
- organizacja i sfinansowanie usług wspierających aktywizację edukacyjną (np. brokera edukacyjnego),
- sfinansowanie części kosztów nauki na poziomie wyższym dla osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze lub inne formy opieki zastępczej;

d) instrumenty aktywizacji społecznej:

- organizowanie i finansowanie uczestnictwa w ośrodkach dziennego wsparcia, świetlicach i klubach, o których mowa w przepisach pomocy społecznej oraz przepisach o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- koszty vouchera (talonu) na samodzielny zakup usług społecznych dokonywanego przez osobę będącą stroną kontraktu socjalnego lub inną formą - objętą działaniami aktywnej integracji jako działanie służące usamodzielnieniu klienta pomocy społecznej,
- organizacja i finansowanie usług wspierających osoby niepełnosprawne, w tym kosztów zatrudniania tłumacza osoby głuchoniemej, przewodnika osoby niewidomej, asystenta osoby niepełnosprawnej,
- organizacja i finansowanie usług wspierających animację lokalną, w tym kosztów zatrudnienia animatora lokalnego, lidera klubu integracji społecznej, streetworker,
- organizacja i finansowanie usług wsparcia i aktywizacji rodzin marginalizowanych, w tym kosztów zatrudnienia asystenta rodzinnego,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych (art. 36, pkt. 2 lit q ustawy o pomocy społecznej), osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze,
- organizacja i finansowanie kosztów wolontariatu,
- organizacja i finansowanie uczestnictwa w grupach i klubach samopomocowych, w tym kosztów zatrudnienia osoby prowadzącej klub lub grupę,
- organizacja i finansowanie treningów kompetencji i umiejętności społecznych, w tym kosztów zatrudnienia i działania osoby prowadzącej klub lub grupę,

- organizacja i finansowanie poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowej, mediacji rodzinnej oraz udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach służące przywróceniu samodzielności życiowej, w tym powrotu na rynek pracy,
- organizacja i finansowanie poradnictwa i wsparcia indywidualnego i grupowego, w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową.

3. DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE ŚRODOWISKOWYM

Działania te polegają na podejmowaniu inicjatyw integrujących, wśród których wyróżnić można między innymi badania, opracowania, analizy, edukację społeczną i obywatelską, spotkania, konsultacje, debaty, organizowanie i inspirowanie mieszkańców do udziału w imprezach i spotkaniach w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.

Działania o charakterze środowiskowym w Programie Aktywności Lokalnej to inicjatywy integracyjne obejmujące:

- przygotowanie i wsparcie działań indywidualnych oraz programów środowiskowych, np. spotkania z grupami docelowymi;
- edukację społeczną i obywatelską, w tym organizowanie spotkań, konsultacji, działań edukacyjnych i debat społecznych dla mieszkańców;
- organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach, w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym czy turystycznym;
- inne instrumenty działania o charakterze integracyjnym, wynikające np. z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, o przeciwdziałaniu narkomanii, rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

4. PRACE SPOŁECZNIE UŻYTECZNE

Prace społecznie użyteczne w ramach Programu Aktywności Lokalnej oznaczają prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej, zgodnie z przepisami o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

5. METODY CENTRUM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Określony sposób działania mający na celu aktywizowanie społeczności lokalnych poprzez budowanie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy, włączenie do pracy w proces integracji wolontariuszy oraz tworzenie lokalnego partnerstwa. Metoda skierowana jest do wszystkich mieszkańców danego regionu, którzy mają pomysły i chęć współdziałania w przekształcaniu środowiska lokalnego do swoich potrzeb.

5. REALIZATORZY PROGRAMU

W realizacji niniejszego Programu czynny udział będą brały następujące jednostki:

- Urząd Gminy w Lipnie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnie;

we współpracy z następującymi partnerami:

- Jednostki organizacyjne gminy: Ośrodek Kultury, szkoły, przedszkola, Biblioteki Publiczne;
- Organizacje pozarządowe;
- Kościół;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- lokalni przedsiębiorcy i pracodawcy.

6. BENEFICJENCI PROGRAMU - ODBIORCY PROGRAMU

Niniejszy Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno będzie skierowany do następujących odbiorców:

- poszczególnych grup społecznych na terenie gminy wiejskiej Lipno korzystających z różnych form pomocy społecznej;
- członków społeczności lokalnej;
- osób wykluczonych społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia, a dokładniej grup społecznych w świetle zdiagnozowanych potrzeb.

7. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Program Aktywności Lokalnej dla gminy Lipno przewidziany jest do realizacji na lata 2010 – 2013.

W związku z powyższym przewiduje się następujący harmonogram działań wdrażanych w ramach niniejszego dokumentu:

1. Rozpoznanie środowiska lokalnego w formie „badania i działania”: rok 2010;
2. Rekrutacja uczestników programu: od 2011r. do 2013r.;
3. Rozwijanie komunikacji społecznej w środowisku:
 - organizowanie działań edukacyjnych: od 2011r. do 2013r;
 - organizowanie spotkań oraz konsultacji społecznych: od 2011r. do 2013r;
4. Aktywizacja i mobilizacja mieszkańców do rozwiązywania grupowych i środowiskowych problemów:
 - Pomoc terapeutyczna indywidualna: od 2011r. do 2013r;
 - Praca grupy wsparcia: od 2011r. do 2013r;
 - Trening pracy: od 2011r. do 2013r;
5. Budowanie lokalnego partnerstwa: od 2011r. do 2013r;
6. Prowadzenie działań na rzecz integracji środowiska lokalnego: od 2011r. do 2013r;
7. Promowanie pracy wolontarystycznej: od 2011r. do 2013r.

8. FINANSOWANIE PROGRAMU

Działalność władz lokalnych napotyka często na różnego rodzaju ograniczenia budżetowe, które w znaczącym stopniu wstrzymują realizację kompleksowych działań mających na celu niwelację zidentyfikowanych problemów, w tym również w sferze społecznej. Sytuacja ta zmusza więc jednostki samorządu terytorialnego oraz podległe im jednostki organizacyjne i pomocnicze do poszukiwania dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania.

Uchwalony przez daną Gminę Program Aktywności Lokalnej nie zmienia istotnie sytuacji i możliwości finansowych gminy, ale umożliwia bardziej przejrzyste określenie kierunków i priorytetów, a tym samym strukturę planowanych wydatków.

W związku z powyższym uchwalenie przez daną jednostkę samorządu terytorialnego Programu Aktywności Lokalnej istotnie zwiększa szansę dostępu do różnych form strukturalnej pomocy ze środków krajowych i zagranicznych, co umożliwia realizowanie założonych celów i zadań, dążących do niwelacji zidentyfikowanych na danym obszarze problemów sfery społecznej.

Do podstawowych źródeł finansowania działań podejmowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno należy zaliczyć:

- środki unijne – Program Operacyjny Kapitał Ludzki – projekty systemowe dla ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie;
- środki własne gminy;
- środki własne podmiotów zaangażowanych w działania w ramach poszczególnych Podprogramów Aktywności Lokalnej;
- konkursy w ramach grantów instytucji i organizacji o zasięgu krajowym;
- środki ofiarowane przez sponsorów;
- środki pozyskiwane przez partnerów programu.

9. MONITORING I EWALUACJA

Niniejszy Program Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 – 2013 będzie wdrażany poprzez przygotowywane co roku Podprogramy Aktywności Lokalnej skierowane do poszczególnych społeczności lub grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym, akceptowane każdorazowo przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipnie.

Monitoring i ewaluacja niniejszego Programu będą prowadzone na bieżąco przez realizatorów poszczególnych Podprogramów Aktywności Lokalnej, które będą wdrażane na rzecz konkretnych grup społecznych lub społeczności lokalnych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jego celem będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji poszczególnych zaplanowanych działań społecznych. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach lub metodach pracy.

Ponadto corocznie będą przygotowywane sprawozdania z realizacji podprogramów realizowanych w ramach Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Lipno na lata 2010 - 2013, które zostaną przedstawione Wójtowi Gminy Lipno.

Po zakończeniu realizacji Programu Aktywności Lokalnej zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący całość podejmowanych działań. Będzie w nim dokonana ocena

zrealizowanych przedsięwzięć oraz rezultatów, jakie one przyniosły. Wskazane zostaną także te metody i formy działań, które powinny być kontynuowane w latach następnych.

10. Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności na terenie Gminy Lipno w latach 2003 - 2009.....	8
Tabela 2. Poziom przyrostu naturalnego na terenie Gminy Lipno w latach 2003-2009.....	10
Tabela 3. Migracje na pobyt stały na terenie gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 - 2009.....	10
Tabela 4. Wskaźniki modułu gminnego gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 - 2009.....	11
Tabela 5. Ludność gminy wiejskiej Lipno w podziale na grupy społeczno – ekonomiczne w latach 2003 - 2009.....	12
Tabela 6. Struktura bezrobocia i zatrudnienia na terenie gminy wiejskiej Lipno w latach 2003– 2009	14
Tabela 7. Wykształcenie mieszkańców gminy wiejskiej Lipno	15
Tabela 8. Placówki użyteczności publicznej, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe na terenie gminy wiejskiej Lipno.....	17
Tabela 9. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Lipnie.....	23
Tabela 10. Analiza SWOT gminy wiejskiej Lipno	25

11. Spis wykresów

Wykres 1. Prognoza liczby ludności na lata 2008 – 2035 dla województwa kujawsko - pomorskiego... 8	8
Wykres 2. Prognoza liczby ludności na lata 2008 – 2035 dla Polski	9
Wykres 3. Ruch naturalny ludności na terenie gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 - 2008.....	11
Wykres 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego gminy wiejskiej Lipno w latach 2003– 2009	13
Wykres 5. Liczba pracujących na terenie gminy wiejskiej Lipno w latach 2003 - 2008.....	14
Wykres 6. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy wiejskiej Lipno w 2002 r.	16

12. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Lipno na tle województwa kujawsko – pomorskiego oraz powiatu lipnowskiego	6
Rysunek 2. Sołectwa należące do Gminy Lipno.....	7
Rysunek 3. Drzewo problemów	28
Rysunek 4. Drzewo celów	31